

Na osnovu člana 101. Zakona o kretanju i boravku stranaca ("Službeni list SFRJ" br. 56/80, 53/85, 30/89, 26/90 i 53/91 i "Službeni list SRJ" br. 24/94, 28/96 i 68/2002) i obaveza preuzetih potpisivanjem Konvencije UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala i Protokola za prevenciju, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudskim bićima, posebno ženama i decom ("Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori" br. 6 od 27.06.2001. godine), "Izjave o obavezama" potpisane na 3 Regionalnom ministarskom forumu Pakta za stabilnost održanom u Tirani 11.12.2002. godine, "Izjave o zaštiti žrtava - svedoka" koja je potpisana na 4 Regionalnom ministarskom forumu Pakta za stabilnost održanom u Sofiji dana 10.12.2003. godine i Preporuke visokog komesara UN za ljudska prava "Principi o ljudskim pravima i trgovini ljudima" (E/2002/68/Add. I), **d o n o s i m**

I N S T R U K C I J U

o uslovima za odobrenje privremenog boravka stranim državljanima žrtvama trgovine ljudima

Stranim državljanima za koje nadležna služba, ustanovljena od strane Ministarstva za rad, zapošljavanje i socijalna pitanja R Srbije – Služba za koordinaciju pomoći žrtvama trgovine ljudima, proceni da im treba pružiti zaštitu i tretman kao žrtvama trgovine ljudima, organ unutrašnjih poslova nadležan po mestu boravka, odobriće privremeni boravak iz humanitarnih razloga.

Žrtvi trgovine ljudima može se odobriti privremeni boravak iz humanitarnih razloga u trajanju od 3 meseca, u cilju pružanja zaštite i pomoći u oporavku i povratku u zemlju porekla ili prethodnog prebivališta.

Žrtvi trgovine ljudima može se odobriti privremeni boravak u trajanju od 6 meseci ukoliko saraduje sa organima vlasti u otkrivanju krivičnih dela i izvršilaca.

Žrtvi trgovine ljudima može se odobriti privremeni boravak u trajanju od jedne godine ukoliko aktivno učestvuje u sudskom postupku kao svedok ili oštećeni, kao i u slučaju kada to zahtevaju razlozi njene lične bezbednosti.

Ukoliko je žrtva trgovine ljudima ušla u zemlju na nedozvoljen način ili boravi na nezakonit način, nadležni organ je dužan pre pokretanja postupka da utvrdi činjenice i okolnosti koje isključuju ili umanjuju krivičnu ili prekršajnu odgovornost žrtava trgovine ljudima (utvrđivanje elemenata sile, pretnje i prinude, odnosno krajnje nužde ili nužne odbrane).

MINISTAR UNUTRAŠNJIH POSLOVA R SRBIJE

Dragan Jočić

Odobrenje humanitarnog boravka

Imajući u vidu međunarodne i regionalne standarde zaštite žrtava trgovine ljudima 05. jula 2004. godine Ministar unutrašnjih poslova Republike Srbije je na osnovu Zakona o kretanju i boravku stranca doneo Instrukciju o uslovima za odobrenje privremenog boravka stranim državljanima žrtvama trgovine ljudima (dalje Instrukcija).

Do donošenja pomenute Istrukcije u Republici Srbiji se tolerisao boravak stranim državljanima žrtvama trgovine ljudima koje su bile smeštene u skloništu za žene žrtve (koje je otvoreno početkom 2002. godine) odnosno "odlagala se deportacija" tj. nije ni sprovodila, prema stranim državljanima koje su bile smeštene u Prihvatište za strance u Padinskoj skeli i koje su bile uključene u program pomoći i dobrovoljne repatrijacije koji se sprovodi od strane Međunarodne organizacije za migracije.

Prema pomenutoj Instrukciji organ unutrašnjih poslova nadležan prema mestu boravka žrtava može odobriti privremeni boravak iz humanitarnih razloga stranim državljanima za koje Služba za koordinaciju zaštite žrtava trgovine ljudima proceni da im treba pružiti zaštitu i tretman kao žrtvama trgovine ljudima¹.

U skladu sa međunarodnim preporukama i dobrom praksi i u Republici Srbiji se prema stavu 2. pomenute Instrukcije žrtvama trgovine ljudima može odobriti humanitarni boravak u trajanju od **tri meseca**, a radi pružanja zaštite i pomoći u oporavku i povratku. Navedeni period služi za oporavak i razmišljanje da li će se žrtva trgovine ljudima vratiti kući ili će odlučiti da svedoči i produži boravak u našoj zemlji.

Ukoliko posle perioda oporavka od tri meseca žrtva trgovine ljudima odluči da saraduje sa organima vlasti u otkrivanju krivičnih dela i izvršilaca može joj se odobriti privremeni boravak u trajanju od **šest meseci**.

Ukoliko žrtva trgovine ljudima aktivno učestvuje u sudskom postupku (kako krivičnom tako i parničnom) kao svedok ili oštećeni može joj se odobriti privremeni boravak u trajanju od **jedne godine**.

U skladu sa odredbom stava 4. Instrukcije bez obzira na spremnost žrtve da svedoči kao i u slučaju da je svedočila pa je postupak okončan, može joj se odobriti humanitarni boravak u trajanju od **jedne godine** i onda kada to zahtevaju razlozi njene lične bezbednosti, odnosno kada bi povratkom u zemlju porekla njen život bio ugrožen od strane trgovaca ljudima ili drugih lica.

Na kraju u stavu 5. Instrukcije učinjen je korak ka **delimičnoj «dekriminalizaciji» žrtava trgovine ljudima** a u skladu sa Preporukama Visokog komesara UN za ljudska prava², pa je tako nadležni organ unutrašnjih poslova dužan, pre pokretanja postupka zbog ilegalnog ulaska ili ilegalnog boravka žrtava trgovine ljudima, da utvrdi činjenice i okolnosti koje isključuju ili umanjuju krivičnu ili prekršajnu odgovornost (utvrđivanje elemenata sile, pretnje, prinude, odnosno krajnje nužde ili nužne odbrane).

Napred navedenom Instrukcijom se žrtvama trgovine ljudima pruža zaštita i pomoć i istovremeno iste se ohrabruju za donošenje životnih odluka da li će se vratiti kući ili odlučiti za ostvarivanje prava na pravično suđenje³ i saradnju sa državnim organima Republike Srbije.

¹ Treba napomenuti da se u skladu sa opštom definicijom trgovine ljudima predviđenom Konvencijom UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala i definicijom žrtve krivičnog dela predviđenom Deklaracijom o osnovnim principima pravde za žrtve krivičnih dela i zloupotreba vlasti od 29. novembra 1985. godine pod pojmom žrtve trgovine ljudima ne mogu podvesti sva oštećena lica ili svedoci iz krivičnog dela trgovina ljudima iz člana 111 b. Krivičnog zakona Republike Srbije, odnosno «ilegalni migranti» iz klasičnih slučajeva krijumčarenja migranata

² Odredba stava 7. Preporuka VK UN LjP «Lica koja su bila predmet trgovine ljudima neće biti pritvorena, osuđena ili krivično gonjena zbog nelegalnosti svog ulaska ili boravka u zemlji tranzita ili krajnjeg odredišta, ili zbog umešanosti u nezakonitu aktivnost do mere dokle je ona direktna posledica položaja lica koje je bilo predmet trgovine».

³ Tačka 4. i 5. Deklaracije o osnovnim principima pravde za žrtve krivičnih dela i zloupotrebe vlasti predviđaju da žrtve treba tretirati sa saosećanjem i poštovanjem njihovog dostojanstva. Žrtve imaju pravo na pristup mehanizmu pravde i efikasan pravni lek za pretrpljenu štetu u skladu sa domaćim zakonima. Moraju se uspostaviti i učvrstiti sudski i upravni postupci tamo gde je potrebno omoćučiti žrtvama da dobiju pravnu zaštitu sudskim ili vansudskim postupcima koji su efikasni, pravični, jeftini i dostupni. Žrtve moraju biti upoznate sa svojim pravima na pravnu zaštitu putem takvih mehanizama.

Status privremenog boravka za žrtve trgovine ljudima koji se ostvaruje po osnovu Instrukcije, ne znači nagradu za svedočenje, jer se isti pruža u prva tri meseca svim žrtvama kao i onima kojima je život ugrožen u matičnoj zemlji, bez razlike da li će svedočiti ili ne, odnosno privremeni boravak ne prestaje automatski po okončanju sudskih postupaka u kojima je žrtva učestvovala.

Posebno je značajno da odobrenje privremenog boravka žrtvama trgovne ljudima omogućava slobodu kretanja, odnosno zasnivanje radnog odnosa u našoj zemlji i dalji eventualni ostanak u skladu sa tretmanom koji je određen od strane predstavnika Službe za koordinaciju zaštite žrtava trgovine ljudima.

Pomenuta Instrukcija se odnosi na sve strane državljane bez obzira na pol, pa se u tom smislu privremeni boravak može odobriti i muškarcima kojima Služba odredi zaštitu i tretman.

Na osnovu pomenute Instrukcije ministra unutrašnjih poslova Republike Srbije dana 20.09.2004. godine zamenik Načelnika Uprave pogranične policije za strance i upravne poslove doneo je Uputstvo o proceduri odobrenja privremenog boravka stranim državljanima žrtvama trgovine ljudima kojim je bliže propisana procedura i uslovi za odobrenje privremenog boravka i neophodna dokumentacija.

Privremeni boravak stranim državljanima žrtvama trgovine ljudima može se produžavati ukoliko postoje i dalje razlozi za njegovo odobrenje.
